

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Πολυπολιτισμικότητα και Σχεδιασμοί Μάθησης

3: Πολυπολιτισμικότητα και ένταξη στην Ελλάδα

Αρβανίτη Ευγενία

ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
 - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
 - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αρβανίτη Ευγενία 2015. «Πολυπολιτισμικότητα και Σχεδιασμοί Μάθησης». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1548/>

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοπός ενότητας

- Να σκιαγραφηθούν σε αδρές γραμμές τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πολυπολιτισμικής κοινωνίας
- Να αναλυθούν οι πολιτικές ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- Να παρουσιαστούν οι βασικές διαστάσεις της διαδικασίας ένταξης

Δραστηριότητα

- Ποιες είναι οι πιο σημαντικές εθνοτικές ομάδες που υπάρχουν στην Ελλάδα; Γιατί;
- Ποια τα χαρακτηριστικά τους;
 - Ποιοι είναι;
 - Πού μένουν;
 - Ηλικία
 - Φύλο
 - Απασχόληση
- Συζήτηση

Μεταναστευτικό τοπίο: εθνοτική κατανομή

- Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ελληνικού μεταναστευτικού τοπίου είναι η κυρίαρχη παρουσία της Αλβανικής εθνοτικής ομάδας
- οι Αλβανοί αποτελούν την πλειονότητα των νομίμως διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών
- Οι υπόλοιπες σημαντικές μεταναστευτικές κοινότητες της χώρας προέρχονται
 - από την Ανατολική Ευρώπη
 - την Ασία,
 - τη Βόρεια Αφρική και
 - τη Μέση Ανατολή.
- το μεγαλύτερο μέρος των μεταναστών στη χώρα είναι νεότερης ηλικίας και τείνουν να έχουν περισσότερα παιδιά σε σχέση με τους γηγενείς

Έμφυλη διαφοροποίηση (1)

- Μεγάλες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται σε σχέση με το φύλο μεταξύ των διαφόρων μεταναστευτικών ομάδων.
- Ορισμένες μεταναστευτικές κοινότητες αποτελούνται σχεδόν εξ ολοκλήρου από άνδρες (π.χ. Μπαγκλαντές, Ινδία) ενώ άλλες κυριαρχούνται από γυναίκες (π.χ. Μολδαβία, Φιλιππίνες).
- ...ενώ άλλες κυριαρχούνται από γυναίκες (π.χ. Μολδαβία, Φιλιππίνες).

Έμφυλη διαφοροποίηση (2)

- Οι έμφυλες αυτές διαφοροποιήσεις προφανώς οφείλονται στη διάρθρωση και τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς εργασίας, στον προσωρινό χαρακτήρα των μετακινήσεων, στα αρχικά στάδια εγκατάστασης στη χώρα κτλ.
- εμφανίζονται ομάδες που χαρακτηρίζονται από μια έμφυλη ισορροπία, γεγονός που μαρτυρά μια τάση μονιμότερης εγκατάστασης

Χωρική εγκατάσταση (1)

- Παρόμοια με άλλες χώρες της ΕΕ και χαρακτηρίζεται από μορφές αστικής συγκέντρωσης.
- η μετανάστευση εμφανίζεται ως μια κατεξοχήν αστική υπόθεση καθώς η μεγάλη ζήτηση για υπηρεσίες και ανειδίκευτη εργασία προσελκύει τους μετανάστες στις πόλεις και τα αστικά κέντρα

Χωρική εγκατάσταση (2)

- Η περιφέρεια Αττικής/δήμος αθηναίων αποτελεί τον τόπο εγκατάστασης για την πλειοψηφία
- άλλα αστικά κέντρα (π.χ. Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο),
- σε τουριστικούς προορισμούς (π.χ. Ζάκυνθος, Μύκονος) αλλά και ορεινές περιοχές που γειτνιάζουν με σημαντικές χώρες προέλευσης (π.χ. ορεινά χωριά στα σύνορα με την Αλβανία) και σε αγροτικές περιοχές

Απασχόληση (1)

- Η αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας οδήγησε τους γηγενείς προς τον τριτογενή τομέα, με αποτέλεσμα την εμφάνιση έλλειψης εργατικού δυναμικού στα τεχνικά επαγγέλματα.
- παράλληλη σταδιακή αύξηση του ρυθμού εισαγωγής του γυναικείου πληθυσμού στην αγορά εργασίας δημιούργησε ταυτόχρονη ανάγκη για οικιακές εργασίες.
- τα οποία κάλυψαν οι νεοεισελθόντες μετανάστες και μετανάστριες δημιουργώντας για τους εαυτούς τους μια «θέση» στην ελληνική οικονομία.

Απασχόληση (2)

- Το σύστημα κατάτμησης της εργασίας κατηύθυνε τους άρρενες μετανάστες σε συγκεκριμένα επαγγέλματα (π.χ. κατασκευαστικός κλάδος, αγροτικές εργασίες, βιομηχανία) ενώ τις γυναίκες μετανάστριες σε άλλα (π.χ. οικιακές εργασίες, τουρισμός).
- Μελλοντική πρόκληση η ενίσχυση της πρόσβασης των νέων γενιών μεταναστών σε καλύτερα αμειβόμενες εργασίες

Οικονομική συμβολή

- η απασχόληση των μεταναστών συμβάλει στη δημιουργία επιπλέον Α.Ε.Π. στο 3% χωρίς να υπολογιστούν οι έμμεσες επιδράσεις (ΙΜΕΠΟ, 2008)
- όσο περισσότερο εντάσσονται οι μετανάστες στην ελληνική κοινωνία και οικονομία τόσο περισσότερο συμβάλλουν στην αύξηση του ΑΕΠ
- Νέα πνοή στο γερασμένο εθνικό ασφαλιστικό σύστημα

ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΘΑΡΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΑΝΑ 1000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΕΛΛΑΔΑ	7,4	7,3	6,6	5,7	5,1	4,1	2,7	3,5	3,5	3,3	3,7	3,5	3,6

Πηγή: OECD Factbook 2009

ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2008

	ΣΥΝΟΛΟ (σε χιλ.)	Αλλοδαποί		Ευρωπαίοι Υπήκοοι		Υπήκοοι Τρίτων Χωρών	
		Σε χιλιάδες	% επι του συνόλου	Σε χιλιάδες	% επι του συνόλου	Σε χιλιάδες	% επι του συνόλου
E.E. - 27	497731	30779	6,2%	11302	2,3%	19476	3,9%
ΕΛΛΑΔΑ	11224	906	8,1%	158	1,4%	748	6,7%

Πηγή: EUROSTAT, Statistics in Focus 94/2009, Population & Social Conditions

ΑΔΕΙΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΕ ΙΣΧΥ ΣΤΙΣ 1/1/2010

Α/Α	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
1	ΑΛΒΑΝΙΑ	414.445	70,65%
2	ΟΥΚΡΑΝΙΑ	21.644	3,69%
3	ΓΕΩΡΓΙΑ	17.655	3,01%
4	ΠΑΚΙΣΤΑΝ	17.097	2,91%
5	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	14.732	2,51%
6	ΡΩΣΙΑ	13.512	2,30%
7	ΙΝΔΙΑ	13.127	2,24%
8	ΜΟΛΔΑΒΙΑ	12.217	2,08%
9	ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	9.668	1,65%
10	ΣΥΡΙΑ	7.962	1,36%
ΣΥΝΟΛΟ		586.590	

Προκλήσεις (1)

- Η σωστή διαχείριση της μετανάστευσης για να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη και να ελαχιστοποιηθούν τα κόστη για την Ελλάδα
- Για να εμπεδωθούν σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης αλλά και στενής συνεργασίας μεταξύ των χωρών προέλευσης, προορισμού και διέλευσης
- Στην Ελλάδα η μετανάστευση θεωρήθηκε ως ένα φαινόμενο καθαρά προσωρινό.

Προκλήσεις (2)

- οι μετανάστες αντιμετωπίζονταν ως βραχυπρόθεσμο εργατικό δυναμικό
- σταδιακά, έγινε αντιληπτό ότι η παρουσία των μεταναστευτικών πληθυσμών ήταν απαραίτητη για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.
- Η συνειδητοποίηση αυτή έφερε νομοθετήματα, τα οποία νομιμοποιούσαν τους μετανάστες εργαζομένους, δημιουργούσαν νόμιμες οδούς εισόδου στη χώρα, παρείχαν δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση και θεσμοθετούσαν τη διαδικασία της πολιτογράφησης

Μετανάστευση και γήρανση

- Η γήρανση του πληθυσμού οφείλεται αφενός στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφετέρου στα χαμηλά επίπεδα των δεικτών γονιμότητας
- Η Ελλάδα έχει ένα από τα υψηλότερα επίπεδα γήρανσης του γηγενούς πληθυσμού
- τη δεκαετία του 1990 και μετά, ο πληθυσμός της χώρας αυξάνει σχεδόν αποκλειστικά λόγω της μετανάστευσης
- Μεσοπρόσθεσμα υπάρχει ανάγκη διατήρησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της Ελλάδας μέσω της ελεγχόμενης και νόμιμης μετανάστευσης

ΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ (ΕΤΗ) ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 2009

	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	Γηγενείς	Αλλοδαποί		
			Σύνολο	Ευρωπαίοι Πολίτες	Υπήκοοι Τρίτων Χωρών
Ε.Ε. - 27	40,6	41,2	34,3	36,9	33
ΕΛΛΑΔΑ	41,4	42,6	34,1	44	32,2

Πηγή: EUROSTAT, Statistics in Focus 45/2010, Population & Social Conditions

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

	Ποσοστό ηλικίας 65+			Ποσοστό ηλικίας 80+			Δείκτης Εξάρτησης	
	2008	2035	2060	2008	2035	2060	2008	2060
Ε.Ε. - 27	17,1	25,4	30,0	4,4	7,9	12,1	25,4	53,5
ΕΛΛΑΔΑ	18,6	26,3	31,7	4,1	7,9	13,5	27,8	57,1

Πηγή: EUROSTAT, Population projections 2008 - 2060, 119/2008

Δραστηριότητα

- Τι σημαίνει ένταξη; Σε σχέση με την ενσωμάτωση;
- Συζήτηση

Ένταξη και κοινωνική συνοχή (1)

- *«Η κοινωνική ένταξη αποσκοπεί στη χορήγηση δικαιωμάτων στους Πολίτες Τρίτων Χωρών, τα οποία διασφαλίζουν αφενός την αναλογικά ισότιμη συμμετοχή τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας και, αφετέρου, αποβλέπουν στην υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών κανόνων και αξιών της ελληνικής κοινωνίας [...] με παράλληλη διατήρηση της εθνικής τους ταυτότητας» (ν. 3386/2005 παρ. 65, άρθρο 1, 4).*

Ένταξη και κοινωνική συνοχή (2)

- *«Η ένταξη είναι μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία, αμοιβαίας προσαρμογής τόσο των μεταναστών όσο και των πολιτών των κρατών μελών» Κοινή Βασική Αρχή 1 της ΕΕ*
- Η ένταξη ως δυναμική διαδικασία, και όχι ως πεπερασμένου στόχου ή προσδοκώμενο αποτέλεσμα
- Οι πολιτικές ένταξης, στοχεύουν στη μεγιστοποίηση των οικονομικών ωφελειών από τη μετανάστευση, και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής

Ένταξη και κοινωνική συνοχή (3)

- Η ένταξη είναι μια εκούσια διαδρομή ταυτόχρονης παροχής δικαιωμάτων και ανάληψης υποχρεώσεων που
- Η ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας (ή αλλιώς «κοινωνική ιθαγένεια») επιτυγχάνεται μέσα από τις επίμονες προσπάθειες των ίδιων των μεταναστών αλλά και τη λειτουργία των μηχανισμών ένταξης

Ένταξη και κοινωνική συνοχή (4)

ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΙΘΕΓΕΝΕΙΑΣ (σε χιλιάδες) ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2003 - 2008

ΕΤΗ	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ε.Ε. - 27	648,20	718,90	723,50	735,90	707,10	696,10
ΕΛΛΑΔΑ	1,90	1,40	1,70	2,00	3,90	16,90

Πηγή: EUROSTAT, Statistics in Focus 45/2010, Population & Social Conditions

Κοινωνική συνοχή

- κοινωνική συνοχή δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή στην κοινωνική ευημερία όλων των ομάδων πληθυσμού ενώ θεωρεί την επίτευξη αρμονικών κοινωνικών σχέσεων ως θεμελιώδη λίθο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής
- Τα τελευταία χρόνια, έχει επιταχυνθεί η πολιτική διασύνδεση ανάμεσα στους στόχους της ένταξης και της προώθησης της κοινωνικής συνοχής.
- η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής εξαρτάται, ολοένα και περισσότερο, από την επιτυχία της ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών πληθυσμών

ΕΕ πολιτικές ένταξης (1)

- Παρατηρείται η προώθηση μιας «πιο δυναμική[ς] πολιτική[ς] ένταξης» (Council of the European Union (2009) The Stockholm Programme: An Open and Secure Europe, Serving and Protecting the Citizens (17/024/09), σελ. 64) των κρατών-μελών.
- Στο ίδιο μήκος κύματος, η Διακήρυξη της Σαραγόσας τονίζει την ανάγκη «ενσωμάτωσης ζητημάτων ένταξης, με συνεκτικό τρόπο, σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής» (European Ministerial Conference on Integration (Σαραγόσα, 15-16 April 2010) Draft Declaration, σελ. 3).

ΕΕ πολιτικές ένταξης (2)

- Ζητούμενη για τα κράτη μέλη είναι μιας ενεργούς πολιτικής στον τομέα της ένταξης των νόμιμων μεταναστευτικών πληθυσμών.
- Εδώ η ένταξη δεν αφορά μόνο στην ισότιμη πρόσβαση όλων των ομάδων πληθυσμού στα κοινωνικά αγαθά/ υπηρεσίες αλλά προχώρα στο σχεδιασμό και την εφαρμογή στοχευμένων δράσεων που επιταχύνουν την ίδια την πορεία της ένταξης.

Βασικές αρχές ένταξης της ΕΕ

Η απόκτηση της κοινωνικής ιθαγένειας πραγματοποιείται σε μεγάλο βαθμό μέσα από την εφαρμογή θετικών δράσεων σε σχέση με τους ακόλουθους τομείς:

- πληροφόρηση και εξυπηρέτηση (**1^{ος} ΑΔ**),
- εκπαίδευση/ ελληνική γλώσσα (**2^{ος} ΑΔ**),
- απασχόληση (**3^{ος} ΑΔ**),
- υγεία (**4^{ος} ΑΔ**),
- στέγαση/ ποιότητα ζωής (**5^{ος} ΑΔ**),
- συμμετοχή στα κοινά (**6^{ος} ΑΔ**),
- προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης (**7^{ος} ΑΔ**),
- διαπολιτισμικότητα (**8^{ος} ΑΔ**),
- στοχευμένες κοινωνικές ομάδες (**9^{ος} ΑΔ**).

Στάδια ένταξης

- i) το καθεστώς ασφάλειας της παραμονής των νομίμων αλλοδαπών,
- ii) η συμμετοχή στα κοινά μέσω του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι
- iii) η πολιτογράφηση και η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας για τη «δεύτερη γενιά» (Ν. 3838/2010)

Ασφάλεια παραμονής (1)

- Η ρύθμιση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι νόμιμα διαμένοντες μετανάστες με κίνδυνο την απώλεια της άδειας νόμιμης διαμονής
- Η βελτίωση της ευελιξίας και λειτουργικότητας του μεταναστευτικού θεσμικού πλαισίου, με κριτήριο τη διατήρηση της νομιμότητας διαμονής για τους ενταγμένους μετανάστες. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προώθηση της συνένωσης των οικογενειών των μεταναστών που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα

Ασφάλεια παραμονής (2)

- Η διευκόλυνση υπαγωγής σε μακροχρόνια καθεστώτα διαμονής για τους μετανάστες που διαμένουν μεγάλο χρονικό διάστημα ή διατηρούν ιδιαίτερα ισχυρούς δεσμούς με την Ελλάδα (π.χ. σύζυγοι ή γονείς Ελλήνων)

Ασφάλεια παραμονής (3)

- Η απόδοση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος στη δεύτερη γενιά μεταναστών για το διάστημα έως ότου καταστεί δυνατή η απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας λόγω γέννησης ή φοίτησης σε ελληνικά σχολεία (**9^{ος} ΑΔ: Στοχευμένες Κοινωνικές Ομάδες, 6^{ος} ΑΔ: 6.4 Ιθαγένεια**).
- Η απλοποίηση της διαδικασίας χορήγησης άδειας διαμονής αλλοδαπών με τη σταδιακή λειτουργία μιας υπηρεσίας «ενός σταθμού» στις Περιφέρειες της Χώρας, στην οποία θα συγκεντρωθεί το σύνολο των αρμοδιοτήτων και διαδικασιών που αφορούν την έκδοση των αδειών διαμονής (**6^{ος} ΑΔ: 6.4 Ιθαγένεια**).

Ασφάλεια παραμονής (4)

- Τον σαφή (αναλυτικό) προσδιορισμό των σοβαρών λόγων δημόσιας τάξης και ασφάλειας που καθιστούν αναγκαία την απομάκρυνση ενός νόμιμου μετανάστη από την Ελλάδα με την ταυτόχρονη άρση της διάταξης που επιτρέπει την απέλασή του μόνο με την απλή ποινική δίωξή του για οποιοδήποτε αδίκημα, χωρίς πρώτα να έχει αποφανθεί η ελληνική δικαιοσύνη για αυτό (**7^{ος} ΑΔ: Προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης**).

Εκλέγειν... (1)

- η 9η Κοινή Βασική Αρχή υπαγορεύει τη *«συμμετοχή των μεταναστών στη δημοκρατική διαδικασία και στη δημιουργία πολιτικών και μέτρων ένταξης, ιδίως σε τοπικό επίπεδο ευνοεί την ένταξή τους*
- Η πολιτική συμμετοχή των ομογενών και λοιπών αλλοδαπών πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα και μακροχρόνια στη χώρα στις τοπικές εκλογές αποτελεί την πλέον **ενεργητική μορφή ένταξης**

Εκλέγειν... (2)

- προκρίνεται ως σχετική προϋπόθεση η κατοχή μακροχρόνιου τύπου αδειών διαμονής καθότι αυτοί τίτλοι συνιστούν ασφαλή τεκμήρια της ενταξιακής πορείας
- Η απονομή του δικαιώματος πολιτικής συμμετοχής στις τοπικές εκλογές διευρύνει το εκλογικό σώμα των πρωτοβάθμιων τοπικών αυτοδιοικήσεων. Η διεύρυνση αυτή εναρμονίζεται πιστά με το ισχύον συνταγματικό πλαίσιο της διαχείρισης των *τοπικών υποθέσεων*, όπως αυτό περιγράφεται ιδίως στο άρθρο 102 του Συντάγματος και τον «ανοικτό» χαρακτήρα της δημοκρατικής αρχής.

Ιθαγένεια για τη «δεύτερη γενιά» (1)

- Ελληνική ιθαγένεια με το νόμο του 2010 δίνεται στους μετανάστες —υπό συγκεκριμένους όρους και ύστερα από εξατομικευμένη, διεξοδική κρίση σχετικά με τον πραγματικό βαθμό ένταξής τους— αφετέρου στα παιδιά τους από τη γέννησή τους
- Ο νέος τρόπος κτήσης της Ελληνικής ιθαγένειας αφορά είτε γέννηση και δήλωσή της στην Ελλάδα ή με εξαετή φοίτηση σε ελληνικό σχολείο και σχετική δήλωση των γονέων του ή του ιδίου.

Ιθαγένεια για τη «δεύτερη γενιά» (2)

- Αντί του ανήκειν σε μια κοινότητα αίματος πρόταση για κοινή πολιτική συνείδηση του ανήκειν στην ελληνική πολιτεία φέροντας προσωπική ευθύνη για την ιστορική της πορεία
- Προσπάθεια η ελληνική ιθαγένεια αποσπάται από την αποκλειστική πρόσδεσή της με την *αρχή του αίματος* (jus sanguinis)

Διαπολιτισμικός διάλογος (1)

- Προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, εμπιστοσύνης και της ανοικτής ανταλλαγής απόψεων που προάγουν τη διαπολιτισμικότητα.
- Προώθηση της συχνής αλληλεπίδρασης μεταναστών και γηγενών,.
- Παροχή εκπαίδευσης η οποία συμβάλλει στην καλύτερη γνώση των πολιτισμικών χαρακτηριστικών των μεταναστών.
- Προστασία της πρακτικής διαφορετικών πολιτισμών όπως αυτή κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, εκτός εάν οι πρακτικές βρίσκονται σε σύγκρουση με άλλα απαραβίαστα ευρωπαϊκά δικαιώματα ή με το εθνικό δίκαιο.
- Ενίσχυση του ρόλου του ουδέτερου διαμεσολαβητή που διευκολύνει την ανοικτή ανταλλαγή απόψεων σε πνεύμα σεβασμού.

Διαπολιτισμικός διάλογος (2)

- Ανάπτυξη του διαπολιτισμικού προσανατολισμού σε όλες τις δομές εκπαίδευσης.
- Προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και των επαφών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.
- Προώθηση της χρήσης κοινών χώρων καθώς και των δραστηριοτήτων όπου οι μετανάστες συνεργάζονται με την κοινωνία υποδοχής.
- Ενίσχυση της ικανότητας της κοινωνίας υποδοχής να προσαρμοστεί στην πολυμορφία λαμβάνοντας μέτρα ένταξης επικεντρωμένα στον πληθυσμό υποδοχής.
- Ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα στη διαχείριση της πολυμορφίας.

Διαθρησκειακός διάλογος (1)

- Ενίσχυση του διαλόγου ανάμεσα στις θρησκευτικές κοινότητες των μεταναστών, καθώς και μεταξύ μεταναστών και κοινωνίας υποδοχής.
- Προώθηση της ανεξιθρησκίας μεταξύ των διαφόρων ομάδων του πληθυσμού.
- Προώθηση πλατφορμών διαλόγου μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων και/ή μεταξύ κοινοτήτων και αρχών λήψης αποφάσεων για θέματα θρησκευμάτων και πρακτικών.

Διαθρησκειακός διάλογος (2)

- Διευκόλυνση της δημιουργίας νόμιμων λατρευτικών χώρων και κοιμητηρίων.
- Εγκαθίδρυση διαλόγου ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους θρησκευτικούς εκπροσώπους.

Πολυπολιτισμικότητα στο σχολείο

- Μεγάλος αριθμός μαθητών μη ελληνικής καταγωγής μέχρι και την Α' βαθμια εκπαίδευση σε σύγκριση με τα γυμνάσια και τα λύκεια (11%)
- Μεγάλη σχολική διαρροή
- Συγκεντρώσεις σε μεγάλα αστικά κέντρα και σε αγροτικές περιοχές
- Οι παλιννοστούντες μαθητές λιγότεροι από τους αλλοδαπούς

Η ένδεια των αριθμών

Πίνακας 5 Κατανομή των αλλοδαπών μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Κατηγορία μαθητών	Νηπιαγωγεία	%	Δημοτικά	%	Γυμνάσια	%	Λύκεια & ΤΕΕ	%	Σύνολο	%
Αλλοδαποί	9503	9,7	54570	55,5	22693	23,1	11475	11,7	98241	100,0
Σύνολο μαθητών	138304	9,5	633235	43,3	328309	22,5	360616	24,7	1460464	100,0

Πίνακας 6 Κατανομή των αλλοδαπών μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Βαθμίδα	Σύνολο μαθητών	Σύνολο αλλοδαπών	%
Νηπιαγωγεία	138304	9503	6,9
Δημοτικά	633235	54570	8,6
Γυμνάσια	328309	22693	6,9
Λύκεια & ΤΕΕ	360616	11475	3,2
Σύνολο	1460464	98241	6,7

Μάρκου, Γ.Π., Γκότοβος. Α.Ε., 2003, *Παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση (Τεύχος Α: Γενική περιγραφή)*, ΙΠΟΔΕ, Αθήνα. Στο:

http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=891&bitstream=891_01#page/24/mode/1up

Πίνακας 7 Κατανομή των **αλλοδαπών** μαθητών όλων των βαθμίδων ανά περιφέρεια (2002/03)

Περιφέρεια	Σύνολο μαθητών	Σύνολο αλλοδαπών μαθητών	% επί του συνόλου των μαθητών της περιφέρειας	% επί του συνόλου των αλλοδαπών μαθητών της χώρας
Αν. Μακεδονία-Θράκη	100763	2034	2,02	2,07
Αττική	493301	48851	9,90	49,73
Βόρειο Αιγαίο	23432	1015	4,33	1,03
Δυτική Ελλάδα	101941	4517	4,43	4,60
Δυτική Μακεδονία	43702	1278	2,92	1,30
Ηπειρος	43080	2276	5,28	2,32
Θεσσαλία	93753	4078	4,35	4,15
Ιόνιο	28475	2930	10,29	2,98
Κεντρική Μακεδονία	240858	12050	5,00	12,27
Κρήτη	91206	5123	5,62	5,21
Νότιο Αιγαίο	48679	3681	7,56	3,75
Πελοπόννησος	77101	5898	7,65	6,00
Στερεά Ελλάδα	74173	4510	6,08	4,59
Σύνολο	1460464	98241	6,73	100,00

Πίνακας 16 Κατανομή των **παλινοστούτων** μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Κατηγορία μαθητών	Νηπιαγωγεία	%	Δημοτικά	%	Γυμνάσια	%	Λύκεια & ΤΕΕ	%	Σύνολο	%
Παλινοστούτες	1580	5,0	12579	39,5	10692	33,5	7022	22,0	31873	100,0
Σύνολο μαθητών	138304	9,5	633235	43,3	328309	22,5	360616	24,7	1460464	100,0

Πίνακας 17 Κατανομή των **παλινοστούτων** μαθητών στις σχολικές μονάδες όλων των βαθμίδων (2002/03)

Βαθμίδα	Σύνολο μαθητών	Σύνολο παλινοστούτων	%
Νηπιαγωγεία	138304	1580	1,1
Δημοτικά	633235	12579	2,0
Γυμνάσια	328309	10692	3,3
Λύκεια & ΤΕΕ	360616	7022	1,9
Σύνολο	1460464	31873	2,2

Πίνακας 18 Κατανομή των **παλινοστούτων** μαθητών όλων των βαθμίδων ανά περιφέρεια (2002/03)

Περιφέρεια	Σύνολο μαθητών	Σύνολο παλινοστούτων	% επί του συνόλου των μαθητών της περιφέρειας	% επί του συνόλου των παλινοστούτων της χώρας
Αν. Μακεδονία-Θράκη	100763	5549	5,51	17,41
Αττική	493301	9947	2,02	31,21
Βόρειο Αιγαίο	23432	133	0,57	0,42
Δυτική Ελλάδα	101941	554	0,54	1,74
Δυτική Μακεδονία	43702	446	1,02	1,40
Ηπειρος	43080	660	1,53	2,07
Θεσσαλία	93753	544	0,58	1,71
Ιόνιο	28475	291	1,02	0,91
Κεντρική Μακεδονία	240858	11601	4,82	36,40
Κρήτη	91206	717	0,79	2,25
Νότιο Αιγαίο	48679	500	1,03	1,57
Πελοπόννησος	77101	518	0,67	1,63
Στερεά Ελλάδα	74173	413	0,56	1,30
Σύνολο	1460464	31873	2,18	100,00

Μάρκου, Γ.Π., Γκότοβος, Α.Ε., 2003, *Παλινοστούτες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση (Τεύχος Α: Γενική περιγραφή)*, ΙΠΟΔΕ, Αθήνα. Στο:
http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=891&bitstream=891_01#page/50/mode/1up

Δραστηριότητα - επέκταση

- Βλ.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb713_future_europe.pdf

- & <http://hub.coe.int/shaping-perceptions-and-attitudes-to-realise-the-diversity-advantage>

- <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-4446.2008.00190.x/abstract;jsessionid=16D1885AF4FA0513F71983BF6C402473.d03t02?deniedAccessCustomisedMessage=&userIsAuthenticated=false>

- Μελετήστε την ευρωπαϊκή στάση για τη διαφορετικότητα

Πηγές (1)

- Cholezas I. & Tsakloglou P. (2009), The economic impact of Immigration in Greece: Taking Stock of the Existing Evidence, Southeast & Black Sea Studies, vol. 9: 1&2, σελ.77-104
- Ζωγραφάκης Στ., Κόντης Α., Μητράκος Θ. (2008), Οι επιδράσεις της απασχόλησης των μεταναστών στην Ελληνική Οικονομία, Μετανάστευση στην Ελλάδα: Εμπειρίες, Πολιτικές, Προοπτικές, Τόμος Α, 52-69 σελ., Εκδόσεις ΙΜΕΠΟ: Αθήνα.
- Πετράκου Η., Κόντης Α., Οικονόμου Μ. & Π. Ζαμπέλης (2006), Αναλυτική μελέτη για τις επιπτώσεις του μεταναστευτικού φαινομένου στην κοινωνική ασφάλιση, Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Πηγές (2)

- Council of Europe (2008), Report of High-level taskforce on Social Cohesion: Towards an Active, Fair and Socially Cohesive Europe.
- ΥΠΕΣ (2012), *Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών*. Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής, Αθήνα.
- Μάρκου, Γ.Π., Γκότοβος. Α.Ε., 2003, *Παλιννοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση (Τεύχος Α: Γενική περιγραφή)*, ΙΠΟΔΕ, Αθήνα. Στο: http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULL&item=891&bitstream=891_01#page/24/mode/1up
-

Τέλος Ενότητας